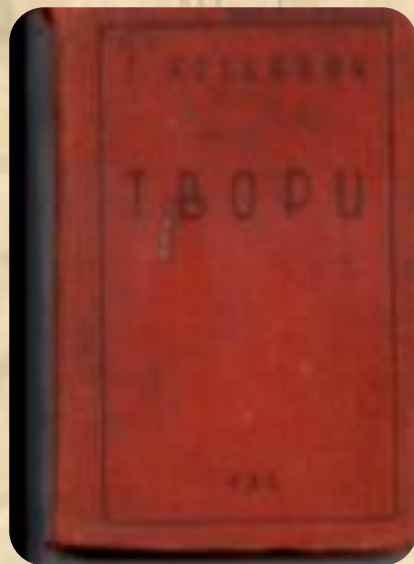
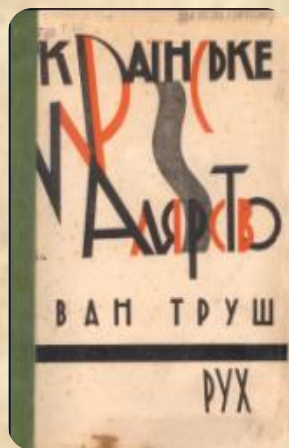

КНИГИ ВИДАВНИЦТВА “РУХ” У ВІДДІЛІ РІДКІСНОЇ КНИГИ

2021

В історії української видавничої справи 20-30 рр. ХХ ст. особливе місце належить кооперативному видавництву «Рух» (1921-1933), яке спеціалізувалося на виданні літератури українською мовою, «популяризувало твори українських письменників-класиків, театральні п'єси й українську літературу для селян і робітників» [2; С. 80].

Видавництво «Рух» було засновано 24 грудня 1921 р. у Харкові. Спочатку діяльність видавництва охоплювала Харківську губернію, а з 1925 р. почало працювати Київське представництво. Книги розповсюджувалися по бібліотеках, школах, клубах, хатах-читальнях.

«Рухом» була обрана вдала тематична спеціалізація, про що свідчить постійне зростання продукції виробництва і динаміка росту його капіталів. Книги виходили за серіями: «Театральна бібліотека», «Красне письменство», «Наукова література», «Бібліотечка української літератури для селянських і робітничих книгозбірень», «Франківська бібліотека», «Ілюстрована бібліотека для дітей». Були опубліковані зібрання творів І. Карпенка-Карого, І. Франка, В. Винниченка та інших класиків. «Жанровий доробок видавничої продукції репрезентує всі роди художньої літератури. Особлива увага приділялася виданню театральних п'єс. Меншим накладом друкувалися повісті та романи» [2; С. 84].

Видавалась також незначна кількість підручників – здебільшого, читанки. Наукові видання висвітлювали переважно історію України. З другої половини 1920-х років діяльність видавництва повністю контролювалася Укрголовлітом. Так, наприклад, у 1929 р. був заборонений до друку роман В. Винниченка «Поклади золота».

Видавництво мало власний логотип. У 20-х роках використовувалося зображення робітника, який тримав у піднятій руці книгу, з якої випромінювало світло. У сьйві світла читалася назва видавництва. У 30-х роках логотип змінили: у центрі кола був розміщений сувій, на якому написано слово «РУХ».

Із видавничою продукцією «Руху» мають змогу познайомитися читачі нашої бібліотеки. У нашому фонді зберігаються окремі томи видань творів Г. Хоткевича.

Серія «Театральна бібліотека» представлена операми Дж. Россіні «Севільський цирульник» (Харків, 1928) та Гулак-Артемівський «Запорожець за Дунаєм» (Харків, 1928)

Переклад тексту належить Олексі Варавві. Тому переклад «Севільського цирюльника» був здійснений не з оригіналу, а з російського тексту Московської муздрами.

Гулак Артемовський : « Запорожець за Дунаєм» (Харків, 1928). Обидві книги вийшли в серії «Театральна бібліотека» харківського кооперативного видавництва «РУХ»

У 30-х роках у видавництві почала виходити серія «Українське малярство». Переклад назви серії, прізвищ художників, вступних статей німецькою і французькою мовами свідчить про прагнення видавців зробити українську книгу та культуру відомою за кордоном. Ця серія представлена у нашому відділі книгами, присвяченими творчості українських художників –

- Олексі Новаківському (1872 — 1935),
- Олександру Мурашці (1875 — 1919),
- Володимиру Боровиковському (1757 — 1825).

За подачею матеріалу книги складаються з двох частин : спочатку розміщена мистецтвознавча стаття із характеристикою життєвого і творчого шляху художника, а потім йдуть репродукції картин митця. У книгах розміщені статті Д. Чукіна (про В. Боровиковського), В. Хмурого (про О. Новаківського), К. Сліпка-Москальцева (про О. Мурашка).

У 1933 р. видавництво «Рух» було ліквідовано, оскільки влада сприймала діяльність видавництва як антирадянську і небезпечну. За висловом українського книгознавця Надії Подоляки, книги видавництва «Рух» «належать до категорії бібліографічних раритетів і слугують зразками якісної змістовної української книги» [2; С. 85.]

Джерела:

1. Молоткіна В. Специфіка діяльності видавництва «Рух» у радянській Україні (1920-1930-і рр) // Часопис української історії.- 2013. – Вип. 27. – С. 25-30.
2. Подоляка Н. Внесок харківського видавництва «Рух» (1921-1933) у популяризацію україномовних видань // Вісник ХДАК. – 2016. – Вип. 18. – С. 79-87.

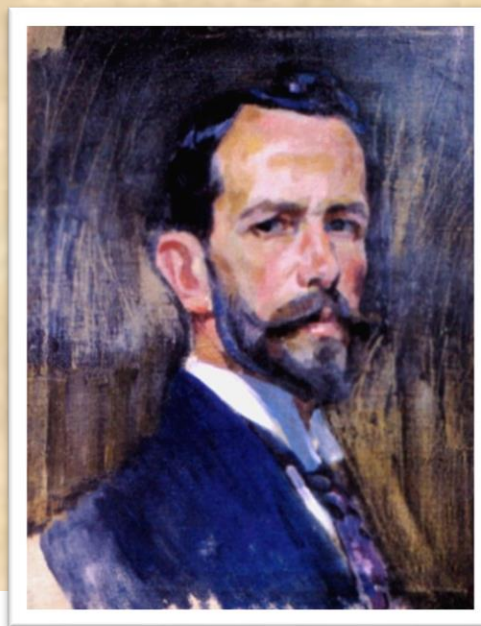

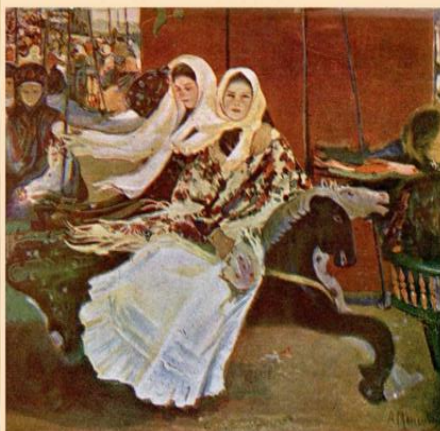
Представлена монографія присвячена українському живописцю, педагогу і громадському діячу Олександрю Мурашку (1875 – 1919).

Опубліковано нарис мистецтвознавця Костянтина Сліпка-Москальцева, в якому проаналізовано життя і творчу спадщину художника. Вміщено резюме німецькою мовою, а також добірку репродукцій робіт Олександра Мурашка. Обкладинку оформив Анатолій Петрицький. Видання вийшло друком у 1931 році у серії «Українське малярство».

О. Мурашко = О. Muraschko :
[нарис про життя і творчість] / стаття
К. Сліпка-Москальцева ;
[заг. ред. А. Березинського].— Харків :
Рух, 1931. — (Українське малярство).

Найкращим українським портретистом кінця 19 - початку 20 століть вважається Олександр Мурашко — учень Іллі Рєпіна, автор ушавленої «Каруселі», «Дівчини в червоному капелюшку», «Парижанок біля кафе»

**О. Мурашко. Карусель,
1906 р.**

**О. Мурашко. Портрет
Людмили Куксіної, 1910 р.**

**Маргарита та Олександр
Мурашки, 1909 р.
Фото Вітольда Мечинського.
Музей «Духовні скарби України»**

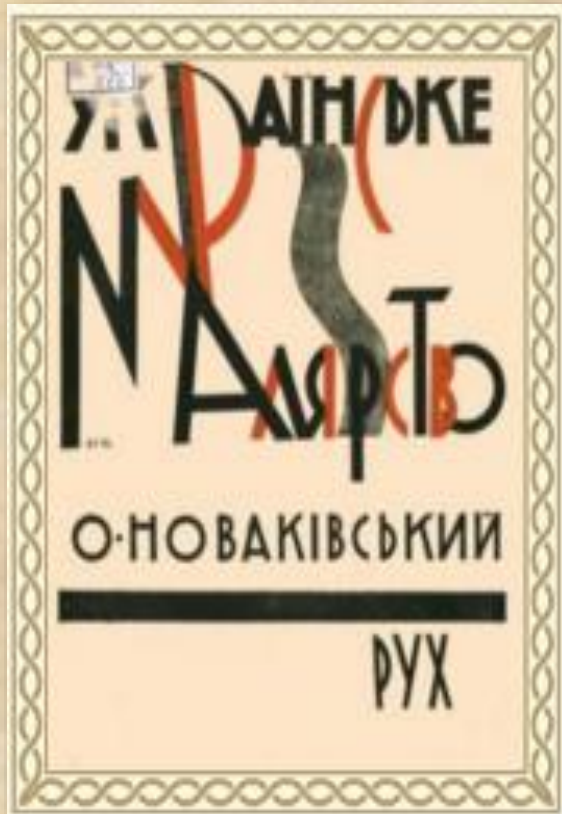

**О. Мурашко. Дівчина в
червоному капелюшку,
1902—1903 рр.**

**О. Мурашко. Неділя.
Тихий смуток, 1909 р.**

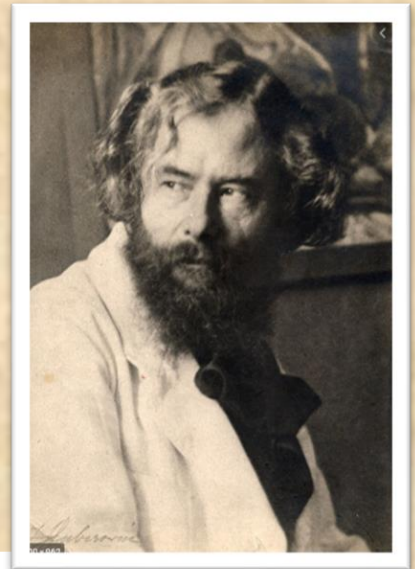

Хмурий, Василь. Новаківський /
[ст. В. Хмурого]. — Харків : Рух, 1931.
— 37 с. : портр., 25 арк. іл. —
(Українське малярство).

Публікація присвячена художнику та педагогу, засновнику Львівської художньої школи, краківському постімпресіоністу Олексі Новаківському.

Розглядається його біографія, творче становлення на тлі доби, вплив тогочасного мистецтва на Новаківського як на живописця. Аналізується його техніка, манера письма, ідея деяких творів. У додатку представлені репродукції робіт живописця.

Бібліографічний опис цього видання вміщено в “Літописі українського друку”, “Картковому репертуарі” та інших покажчиках Української Книжкової Палати.

Олекса Новаківський (1872 — 1935) — український живописець і педагог.

Олекса Новаківський
«Діти»,
малюнок ранніх років

Олекса Новаківський.
«При роботі»

Олекса Новаківський.
«Жура»

Олекса Новаківський.
«Жінка з квітами»

Олекса Новаківський.
«Портрет жінки»

Олекса Новаківський.
«Молода»

Олекса Новаківський
«Захід сонця», 1920 р.

Олекса Новаківський «Портрет
Сильвестра Голубовського», 1909 р.

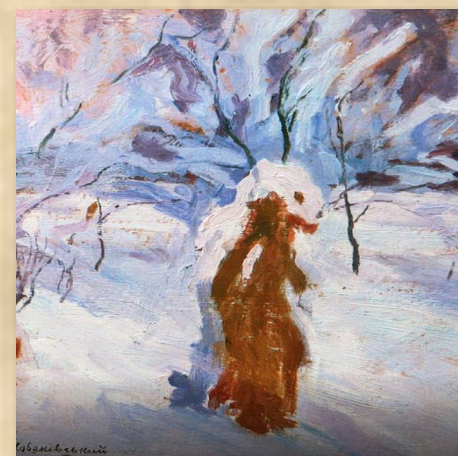
Олекса Новаківський
«Квітка вазонку», 1900 р.

Олекса Новаківський.
Портрет Івана
Голубовського, 1905 р.

Олекса
Харлампійович
Новаківський

Олекса Новаківський
«Зимовий пейзаж.
Брошнів», 1909 р.

УКРАЇНСЬКЕ
МАЛЮСТВО

ТАРАС
ШЕВЧЕНКО

1911/12

РУХ

Wladimir Mayakowski

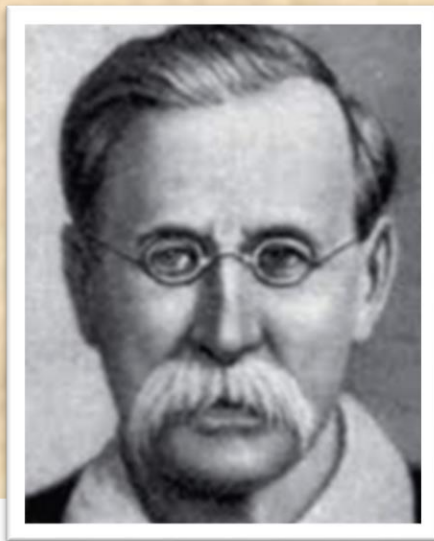

Новицький, Ол. Т. Шевченко :
[моногр. акад. Ол. Новицького]. — Київ :
Рух, 1930. — (Українське малярство).

Монографія присвячена творчості «Руського Рембрандта» Тараса Шевченка, а саме його малярській творчості. Книга розглядає поета, як видатного портретиста, який першим з українців опанував техніку офорта (спосіб глибокого друку) і створив у ній ряд видатних композицій.

Бібліографічний опис цього видання вміщено в «Літописі Українського друку», «Картковому Репертуарі» та інших покажчиках Української Книжкової Палати

Новицький Олексій Петрович
(1862 – 1934) — історик мистецтва

ШЕВЧЕНКО Тарас Григорович (1814 – 1861)

Видатний український поет, драматург, прозаїк, живописець, графік, громадський і політичний діяч. Член Кирило-Мефодіївського братства. Академік Імператорської академії мистецтв (1860).

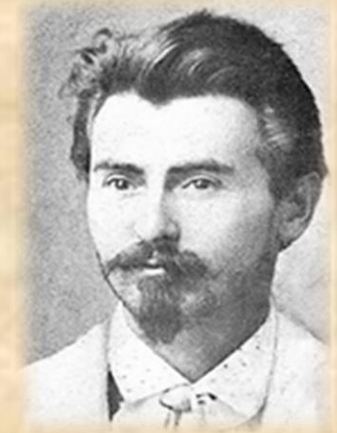
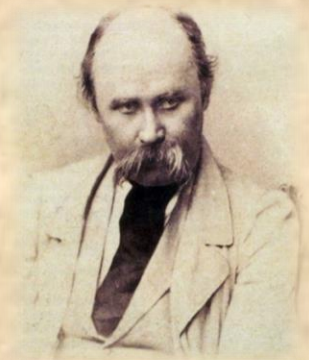
З художнього доробку генія зберіглося 835 творів живопису і графіки, що дійшли до нас в оригіналах і частково у гравюрах та копіях

НОВИЦЬКИЙ Олексій Петрович (1862 – 1934)

Історик мистецтва, бібліограф, почесний член Київського товариства старожитностей і мистецтв (1917), академік АН УРСР (з 1922). Дослідник художньої спадщини Т. Шевченка, автор праці «Тарас Шевченко як маляр», що побачила світ у 1914 році.

КРИЧЕВСЬКИЙ Василь Григорович (1872/1873– 1952)

Видатний український художник, архітектор, графік. творець українського стилю в архітектурі, один із засновників Української академії мистецтва. Автор проекту державного герба УНР (1918), що нині відроджено як Державний Герб України (Тризуб).

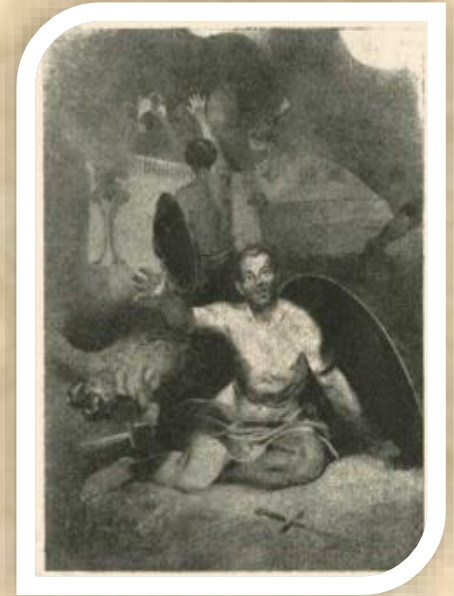
МАЛЯРСЬКІ ТВОРИ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Автопортрет зі свічкою —
офорт

Портрет Айра Ольдріджа —
олівець

Гладіатор
(малюнок часу Академії) —
сепія

Трутовський / авт.-упоряд.
А. Артюхова . – Харків : Рух, 1931.
– 24 с. : 18 л. іл.
– (Українське малярство).

Книжка вийшла в серії монографій про українських малярів у виданні Кооперативного Видавництва “РУХ”.

Загальна редакція А. Березинського. Обкладинка роботи художника Г. Пустовійта. Харків, червень 1931 р.

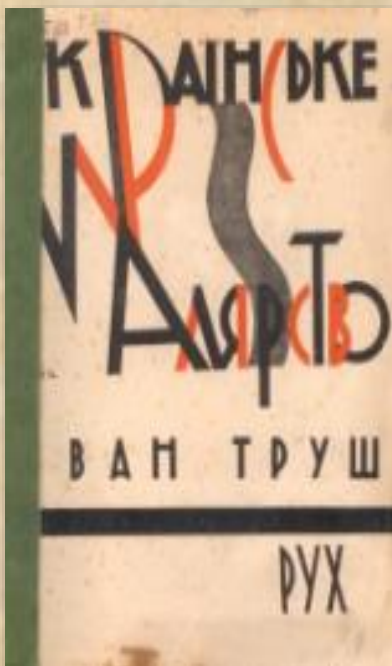
Бібліографічний опис цього видання вміщено в “Літописі українського друку”, Картковому репертуарі та інших покажчиках Української Книжкової Палати.

Надрукована Першою школою ФЗУ ім. Багинського в Харкові .

Костянтин Олександрович Трутовський
(1826 —1893) — український художник-живописець і графік

Іван Труш / авт.-упоряд. Василь Хмурий. – Харків : Рух, 1939. – 39 с. : 13 л. іл. – (Українське малярство).

Василь Онисимович Хмурий (Бутенко; 1896 – 1940) – український журналіст, мистецтвознавець і театральний критик, який зазнав репресій в часи СРСР, – у вигляді невеличких статей висвітлює розвиток мистецтва

Книжка вийшла в серії монографій «Українське малярство у виданні Кооперативного Видавництва «Рух».

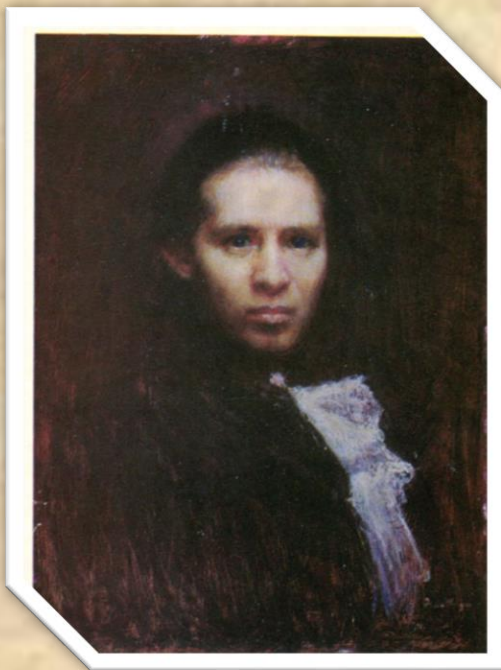
Загальна редакція А. Березинського. Харків, травень 1931 р.

Бібліографічний опис цього видання вміщено в «Літописі українського друку», «Картковому репертуарі» та інших покажчиках Української Книжкової Палати.

Іван Труш (1869—1941) — чудовий пейзажист, лірик, майстер портрета й побутового жанру, один з найвидатніших талантів серед художників України кінця ХІХ — початку ХХ ст.

Все своє життя він присвятив боротьбі за розвиток українського національного мистецтва. В період засилля всякого роду формалістичних течій Труш продовжував і розвивав у кращих своїх творах традиції реалістичного мистецтва.

**І. Труш. Портрет Лесі
Українки, 1900 р.**

**І. Труш. Портрет Аріадни
Труш**

**І. Труш. Портрет з циклу
«Гуцульські типи»**

Квіти на полотні Івана Труша

Хоткевич, Гнат.
Твори : в 8 т.
Т. 4 — 5 : Оповідання
/ Гнат Хоткевич . —
Харків: Рух, 1929. — 251
с., 253 с. —
Т. 4 — 5 вид. в одній
оправі.

ГНАТ ХОТКЕВИЧ

(літературне псевдо – Гнат
Галайда (1877—1938) —
український письменник,
історик, бандурист,
композитор,
мистецтвознавець,
етнограф, педагог,
театральний і громадсько-
політичний діяч. Жертва
сталінського терору

Представлено спогади про життя і творчість визначного українського актора, режисера, драматурга і педагога школи Марка Кропивницького, одного із корифеїв українського театру Панаса Карповича Саксаганського (Тобілевича).

Вступну статтю про Саксаганського і український професійний побутовий театр написав Кость Степанович Буревій, український поет, драматург, театрознавець, літературний критик, активний учасник літературної дискусії 1925 – 1928 років, представник Розстріляного Відродження (1888 – 1934). Вміщено добірку унікальних фотографій.

**Панас Карпович
Саксаганський
(1859 – 1940)**

Саксаганський, Панас Карпович.

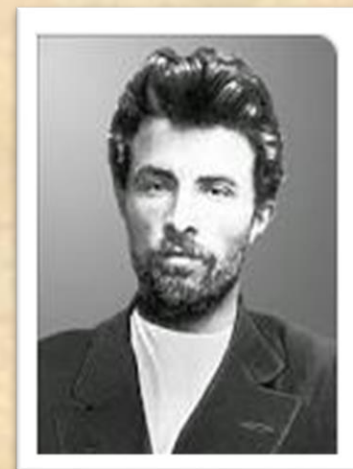
Театр і життя : мемуари /

П. Саксаганський ; вступ. слово й ред.

К. Буревія. — Харків : Рух, 1932. —

Бібліогр. у підрядк. прим.

**Кость Степанович Буревій
(1888 – 1934)**

Хоткевич, Г. Театр 1848 року /
Г. Хоткевич. — Харків ; Київ : Рух, 1932. —
(Монографії з історії галицького театру).

Працю українського письменника, історика, мистецтвознавця, бандуриста, театрального і громадсько-політичного діяча, що став жертвою сталінського терору, Гната Хоткевича (1877–1938) присвячено історії театру в Галичині. Висвітлено джерела й передумови виникнення театру, розглянуто театральний рух доби «Весни народів» та історію заснування товариства «Руська бесіда».

Праця вийшла друком
1932 року в серії
«Монографії з історії
галицького театру».

Россіні, Дж. Севільський цирульник
: мелодраматична опера на 3 дії /
пер. укр. мовою О. Варавва. –
Харків : Кооперативне вид-во «Рух»,
1928. – 75 с.

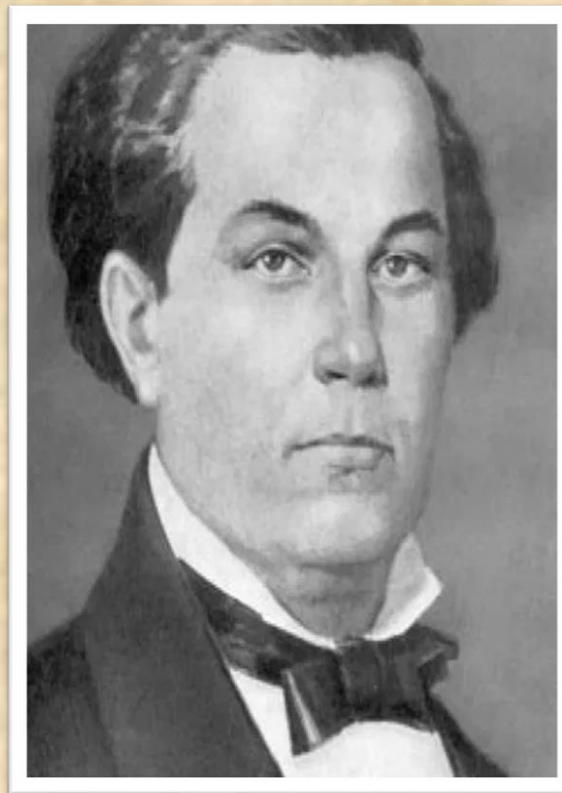
Першим великим композитором
нової формації був Джоаккіно
Антоніо Россіні (1792 — 1868), що
блискуче писав серйозні і комічні
опери.

Усього створив 40 опер.
І зараз користується любов'ю
публіки знаменитий «Севільський
цирульник», який композитор
створив за неповних два тижні.

Гулак-Артемівський, Семен.
Запорожець за Дунаєм : коміч. опера на
3 дії / Семен Гулак-Артемівський ;
редкол. :
Іван Сергійович Паторжинський,
Максим Тадейович Рильський, Федір
Миколайович Надененко, В. Юдіна . –
Київ : Мистецтво, 1954. – 411 с.

Семен Степанович
ГУЛАК-АРТЕМОВСЬКИЙ
(1813 —1873) — український
композитор і оперний співак,
драматург

**Будемо дуже вдячні,
якщо Ви завітаєте до
нас**

Дякуємо за увагу!

Виконавець:

Тетяна Бочарнікова,

провідний бібліотекар відділу рідкісної книги

Харківської спеціалізованої музично-театральної бібліотеки імені К.С.Станіславського